

Bartáková, Jarmila

Kategória determinácie v typologickom aspekte

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 1977-1978, vol. 26-27, iss. A25-26, pp. [31]-42

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100566>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

JARMILA PIKOROVÁ-BARTÁKOVÁ

KATEGÓRIA DETERMINÁCIE V TYPOLOGICKOM ASPEKTE

Uplatňovanie sa kategórie určenosti v jazyku, existencia člena, jeho fungovanie a závažnosť z hľadiska vetnej stavby patria k dôležitým a aktuálnym problémom súčasnej svetovej lingvistiky. Problematika, ktorá je nám pomerne blízka v rámci indoeurópskych jazykov, je prítlačlivá a v mnohom zaujímavá, najmä pre všeobecnú jazykovedu, i v jazykoch vzdialenejších. Napr. v dnešnej spisovnej arabčine. V tomto jazyku je kategória determinácie mimoriadne syntakticky relevantná. Upozornil na to už sovietsky lingvista G. M. Gabuščian vo vynikajúcej práci *Teorija artikla i problemy arabskogo sintaksisa* (Moskva 1972).

Určitý alebo neurčitý člen stojí v spisovnej arabčine nielen pri substantíve, ale i pri každom adjektíve, čo značí, že každé je osobitne determinované i v takom prípade, ak je adjektív viac.¹

Neurčitý člen v arabčine vlastne chýba. Substituuje ho, čo do funkcie, vo väčšine prípadov tzv. tanvin (pridanie hlásky *N*). Substantíva a adjektíva v mužskom rode dostávajú tanvinové zakončenie *-uN*, resp. *-N*, v ženskom rode *-atuN*. Stredný rod v arabčine nie je.

V písme sa tanvin značí malým diakritickým znamienkom nad posledným písmenom v slove. Podobné diakritické znamienka slúžia i na označovanie samohlások, pretože arabské písma je spoluhláskové. Ale všetky uvedené značky nájdeme iba v tzv. vokalizovaných arabských textoch, kde záleží na presnosti záznamu (napr. v koráne a učebniciach). V bežných textoch vokalizácia chýba a pri čítaní sa vychádza z kontextu, čo je pre nearabov veľmi ťažké. Mužský sufix *-uN* sa označuje zdvojeným „u“, ženský *-atuN* tým istým znakom umiesteným nad pridaným písmenom *ta-marbuta* (písmeno signalizuje ženský rod).⁴

كتاب	kitābu-N	(-) kniha ¹
مدرسة	madrasatu-N	(-) škola

Iracký lingvista Ibrahim as-Samarra'i² uvádza, že v starších dobách slúžil tanvin na označenie určenosti; až neskôr prebral túto funkciu dnešný určitý člen 'al-. Že tanvin je skutočne znakom neurčenosti dokazuje i egyptský jazykovedec Ibrahim Mustafa.³ Svedčí o tom skutočnosť, že určitý člen a tanvin sa v jednom slove vzájomne vylučujú. Ak stojí pred slovom neprízvučná časť *'al-* (v písme sa píše dovedna so slovom, iba pri transkripcii sa oddelí pomlčkou), tanvin odpadá a na konci slova zostáva vo výslovnosti len *-u*. Keď slovo začína niektorou z tzv. solárnych spoluhlások (*r, n, l, š, s, z, t, d* alebo emfatické spoluhlásky) dochádza vo výslovnosti k spodobeniu *l* určitého člena s príslušnou solárnou spoluhláskou. Ak pred určitým

členom stojí slovo zakončené samohláskou, dochádza k tzv. vaslovaniu. Samohláska z určitého člena 'al- sa stráca a zostáva iba l, ktoré v transkripcii bude ďalej písané veľkým písmenom.

الكتاب	'al-kitābu	(+) kniha ⁴
المدرسة	'al-madrasatu	(+) škola
الرجل	'ar-radžulu	(+) muž
الشمس	'aš-šamsu	(+) slnko
الكتاب الكبير	'al-kitābu L-kabīru	(+) veľká kniha
المدرسة الكبيرة	'al-madrasatu L-kabīratu	(+) veľká škola

Určenosť alebo neurčenosť arabských menných slov v texte môže byť daná istou kontextovou pripravenosťou alebo vo väčšine prípadov pravidlami tých vetných konštrukcií, do ktorých menné slovo vstupuje. Jednotky, ktoré sa chápu v arabčine ako určené, sú vlastné mená, osobné a ukazovacie zámená a substantíva alebo adjektíva s tanvinom. Adjektívum sa kladie vždy za substantívum a zhoduje sa s ním v rode, čísle a stave.

G. M. Gabučian sleduje iba menné typy syntagiem, pri ktorých vždy dochádza k zoskupeniu dvoch menných slov vo funkcii určovaného člena Q₁ a určujúceho Q₂. Keď si uvedomíme, že v arabskej mennej predikatívnej syntagme v prezente chýba spona a v tzv. genitívnej syntagme sa genitívny tvar Q₂ (-iN) vyznačuje iba diakritickým znamienkom a nie osobitnými písmenami, a teda v nevokalizovaných textoch chýba, dochádzame spolu s G. M. Gabučianom k záveru a súčasne i k východisku jeho práce, že je to práve určenosť — neurčenosť, ktorá umožňuje, pri inak rovnakom zoskupení slov, vytvárať hociktorú

¹ Znak (+) alebo (—) pri slovách v slovenskom texte upozorňujú vždy na prítomnosť, resp. neprítomnosť určitého alebo neurčitého člena v texte arabskom.

- 2 - ابراهيم السامرائي - نظرة في التنوين ،
«دراسات في اللغة»، بغداد ١٩٦١
- 3 - ابراهيم مصطفى - أحياء النحو، القاهرة ١٩٣٧ -

⁴ Spôsob transkripcie: ā, ī, ū = dlhé samohlásky; ṭ, ḍ, ṣ, ḏ = emfatické spoluhlásky; t = th zhodné s anglickým v slove three; d = th zhodné s anglickým v slove mother; ʿ = hrtanová hláska 'ain'; ʾ = hamza (ráz).

z troch možných syntagiem — predikatívnu P, atributívnu A alebo genitívnu G.
Rozoberme si niektoré z jeho myšlienok na jednoduchých arabských príkladoch.

Menná P-syntagma $Q_1 + Q_2$

$Q_1 = E1$ (element + operátor 1 = jednotka s významom určenosti)

$Q_2 = E_n$ (element + operátor n = jednotka s významom neurčenosti)

$E1 + E_n \rightarrow P$

Zoskupenie dvoch menných slov s rozdielnymi operátormi, tj. konštrukcia s rôznymi významami jednotlivých komponentov (Q_2 — iba signifikatívny, Q_1 — tiež denotatívny), spôsobuje vznik predikatívnosti. Substantívum alebo adjektívum vo funkcii menného prísudku (Q_2) nemôže byť determinované; má vždy, tak ako aj v našich jazykoch, iba význam signifikatívny, slúžiaci na odlíšenie tohto komponentu od Q_1 s významom aj denotatívnym.

V pozícii Q_1 , okrem slovných jednotiek s určitým členom, môžu stáť i jednotky určené explicitne (osobné alebo ukazovacie zámeno, vlastné meno).

1. osobné zámeno + $E_n \longrightarrow P$

هو مهندس huwa muhandisu-N On je inžinier.

انا طالبة 'anā tālibatu-N Ja som študentka.

2. ukazovacie zámeno + $E_n \longrightarrow P$

هذا بيت hāda bajtu-N To je dom.

هذا مدرسة hāda madrasatu-N To je škola.

3. vlastné meno + $E_n \longrightarrow P$

سليم تلميذ Salīmu tilmīdu-N Selim je žiak.

فاطمة طالبة Fātimatu tālibatu-N Fātima je študentka.

4. (+) substantívum + $E_n \longrightarrow P$

الوردة جميلة 'al-wardatu džamīlatu-N Ruža je pekná.

الوردة نبات 'al-wardatu nabātu-N Ruža je rastlina.

Ani prípadná nezhoda Q_1 a Q_2 (napr. v páde) nenaruší danú P-syntagmu, ak je zachovaný model $E_1 + E_n \rightarrow P$. Napr.:

الوردة نبات	'al-wardatu nabātu-N	Ruža je rastlina.
إن الوردة نبات	'inna L-wardata nabātu-N	Skutočne ruža je rastlina.

Po 'inna stojí substantívum *warda* v akuzatíve (má koncovku *-a*, resp. *-aN*).

Binárny protiklad medzi operátormi sa dodržiava v P-syntagme i pri zmene poriadku slov. Napr. v opytovacích vetách. Keďže opytovacie zámeno má

ما الوردة ؟	mā L-wardatu ?	Čo je ruža ?
من المهندس ؟	man 'al-muhandisu ?	Kto je inžinier ?
من هو ؟	man huwa ?	Kto je on ?

význam neurčenosti, opäť tu je, i keď v obrátenom poriadku, zachovaný model $E_1 + E_n \rightarrow P$ (resp. $E_n + E_1 \rightarrow P$).

V spisovnej arabčine, podobne ako napr. v ruštine, chýba v prezente pri P-syntagmách sponové sloveso; v minulom a budúcom čase sa využíva za týmto účelom pomocné sloveso *kāna*. Časový význam sa tu podľa G. M. Gabučiana vyjadruje nie na morfolologickej, ale na syntaktickej úrovni, pomocou spojenia pomocného slovesa s už hotovou P-syntagmou. Predikatívnosť tu nevzniká použitím spony, ale binárnym protikladom členov oboch komponentov.

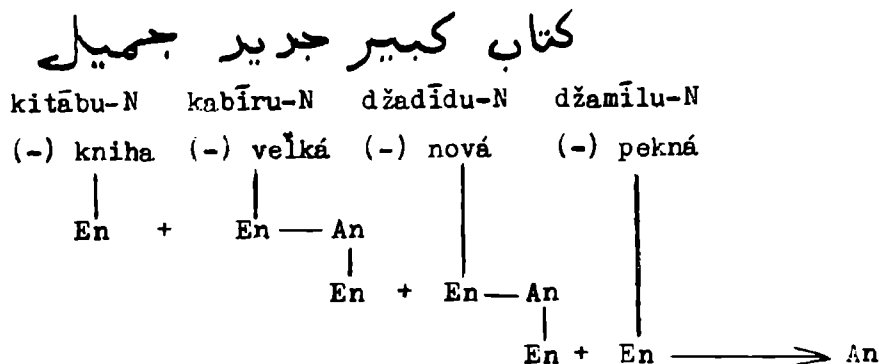
O	+	E ₁	+	E _n	→	P
kāna	+	E ₁	+	E _n	→	P
sajakūnu	+	E ₁	+	E _n	→	P

الكتاب كبير	'al-kitābu kabīru-N	Kniha je veľká.
كان الكتاب كبير	kāna L-kitābu kabīru-N	Kniha bola veľká.
سيكون الكتاب كبير	sajakūnu L-kitābu kabīru-N	Kniha bude veľká.

$$En + (En + En + En + \dots) \rightarrow An$$

Napr.:

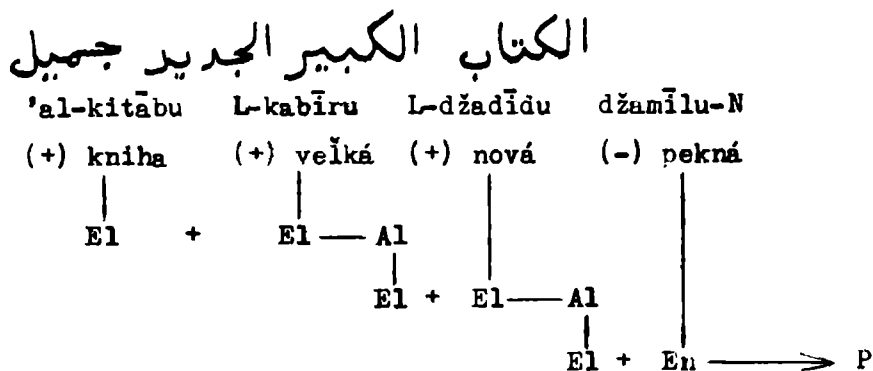

= (—) pekná, nová, veľká kniha; rus. (—) krásivaja, novaja, boľšaja kniga; nem. ein schönes, neues, grosses Buch; angl. a beautiful, new, big book; fr. un beau, neuf, grand livre.

Zložená A-syntagma môže fungovať i ako jeden z komponentov Q_1 alebo Q_2 P-syntagmy. Ktoré menné slová patria k podmetovej a ktoré k prísudkovej časti P-syntagmy určuje miesto styku rozdielnych operátorov.

$$(El + El + El + El + \dots) + En \rightarrow P$$

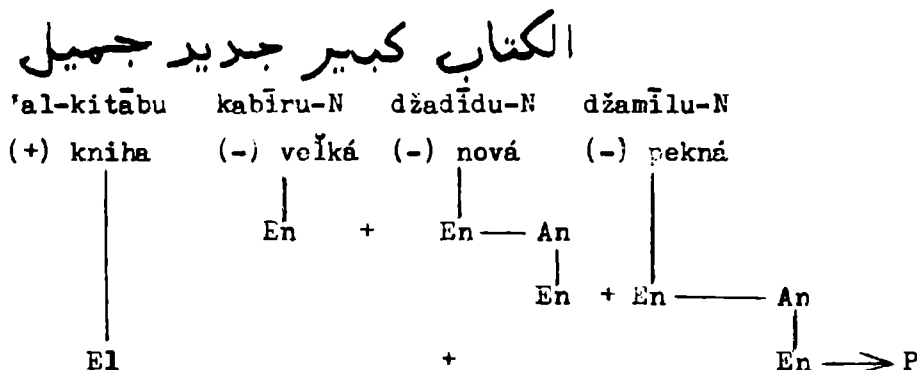
Napr.:

= Nová, veľká kniha je pekná. rus. Novaja, boľšaja kniga — krásivaja. nem. Das neue, grosse Buch ist schön. angl. The new, big book is beautiful. fr. Le neuf, grand livre est beau.

$$El + (En + En + En + \dots) \rightarrow P$$

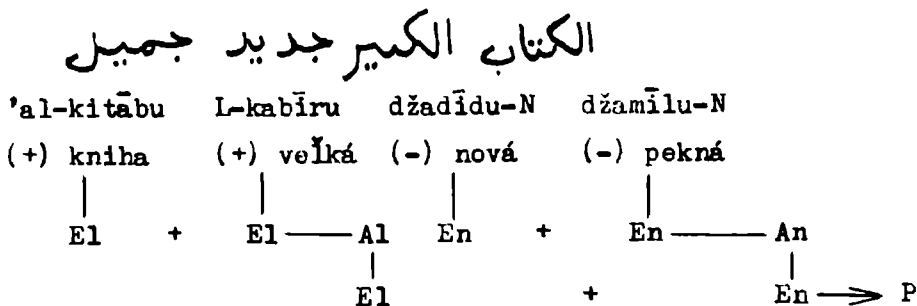
Např.:

= Kniha je veľká, nová, pekná. rus. Kniga — bolšaja, novaja, krasivaja. nem. Das Buch ist gross, neu, schön. angl. The book is big, new, beautiful. fr. Le livre est grand, neuf, beau.

(El + El + ...) + (En + En + En + ...) → P

Např.:

= Veľká kniha je nová, pekná. rus. Bolšaja kniga — novaja, krasivaja. nem. Das grosse Buch ist neu, schön. angl. The big book is new, beautiful. fr. Le grand livre est neuf, beau.

A-syntagma je daná zhodou komponentov v celom rade morfológických kategórií, medzi ktorými dôležitú úlohu hrá určenosť a neurčenosť. Neprítomnosť zhody komponentov v určenosti — neurčenosti, i keď je zachovaná zhoda v ostatných kategóriách, vylučuje možnosť redukcie výslednej konštrukcie do jedného menného slova. Taká konštrukcia nie je vo vzťahu morfológickej ekvivalentnosti s menným slovom, ktoré nemôže mať súčasne dva vzájomne sa vylučujúce operátory.

Genitívna syntagma — G $Q_1 + Q_2$

Vzniká zoskupením dvoch menných slov, ktoré majú rôzne operátory „0“ a „1“ alebo „0“ a „n“. Určovaný komponent Q_1 je bez akéhokolvek operátora, nemá význam určenosti ani neurčenosti. G. M. Gabuščian hovorí v tomto prí-

pade o tzv. nulovej séme. Určujúci komponent Q_2 môže mať ľubovoľný l -ový alebo n -ový operátor a stojí vždy v genitíve.

$$E_0 + E_{lg} \rightarrow G_l$$

$$E_0 + E_{ng} \rightarrow G_n$$

Vďaka nulovému operátoru vzniká medzi syntaktickými komponentmi akási zdanlivá izolovanosť, ktorá je pre G -syntagmu príznačná na rozdiel od predikatívnej alebo atributívnej syntagmy. G -syntagma sa v arabskej vedeckej literatúre uvádza pod menom *izafet* alebo *idafa* a patrí k nejjložitejším problémom arabskej lingvistiky. Pomocou nej sa vyjadrujú prívlastňovacie a prívlastňujúco-určujúce vzťahy. Nahrádza neexistenciu prívlastňovacích adjektív. Napr.:

كتاب المعلم

kitābu l -mu^callimi

(0) kniha (+) učiteľa

= učiteľova kniha; rus. kniga učiteľa; nem. das Buch des Lehrers; angl. the book of the teacher, the teacher's book; fr. le livre du professeur.

كتاب معلم

kitābu mu^callimi-N

(0) kniha (-) učiteľa

= učiteľova kniha; rus. kniga učiteľa; nem. das Buch eines Lehrers; angl. the book of a teacher, a teacher's book; fr. le livre d'un professeur.

Pozn.: V arabskom spisovnom jazyku nemožno presne vyjadriť pomocou G -syntagmy rozdielny význam takých spojení, ako je napr. anglické a book of the teacher alebo the book of a teacher, pretože arabská G -syntagma sa redukuje do menného slova, ktoré vystupuje ako Q_1 bez určenosti a až genitívny komponent Q_2 mu dodáva príslušnú určenosť alebo neurčenosť.

Arabská *idafa* (G -syntagma) nahrádza v arabčine i neexistenciu prívlastňovacích zámen. Že osobné zámeno vo funkcii určujúceho člena Q_2 nemožno v žiadnom prípade chápať ako prívlastňovacie, ale vždy len ako osobné v genitíve, dokazuje už samotná štruktúra slovného spojenia.

كتابه

kitābu - hu

(0) kniha jeho

= jeho kniha; rus. jego kniga; nem. sein Buch; angl. his book; fr. son livre.

مدرستنا

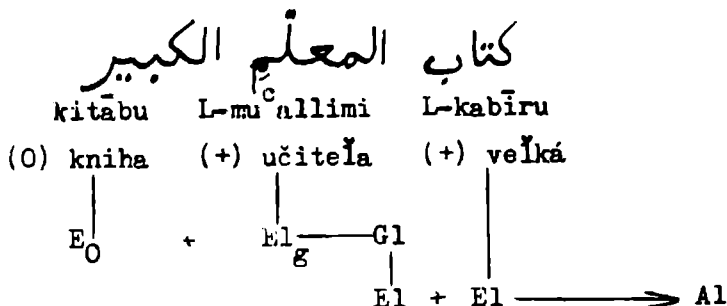
madrasat - nā

(0) škola nás

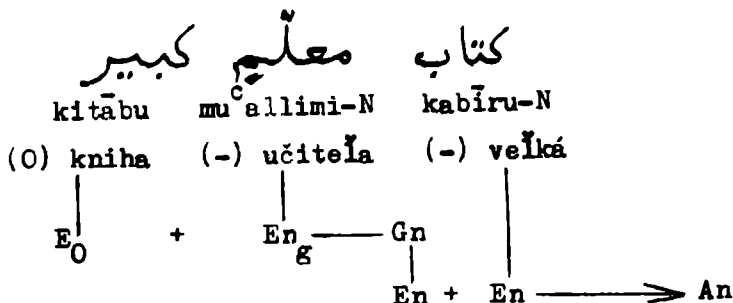
= naša škola; rus. naša škola; nem. unsere Schule; angl. our school; fr. notre école.

Ako komponent Q_1 G -syntagmy môže stáť i A -syntagma. Tvoria ju slová, ktoré sa zhodujú v rode a páde, pretože zhoda v určenosti chýba (určovaný člen Q_1 má nulový operátor). V takomto prípade Q_1 A -syntagmy netvorí iba slovo s nulovým operátorom, ktoré má neutralizovaný protiklad určenosť —

neurčenosť, ale celá G-syntagma. Až podľa Q_2 G-syntagmy možno určiť operátor Q^2 A-syntagmy. V dôsledku tohoto sa musí A-konštrukcia, ktorá zmyslove tvorí komponent G-syntagmy, rozštiepiť, aby sa utvoril gramaticky správny útvar podľa modelu $(E_0 + El_g) + El \rightarrow Al$ alebo $(E_0 + En_g) + En \rightarrow An$. Napr.:

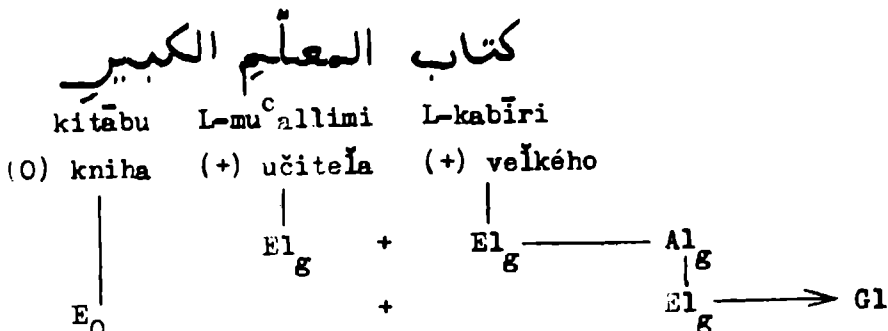

= učiteľova veľká kniha.

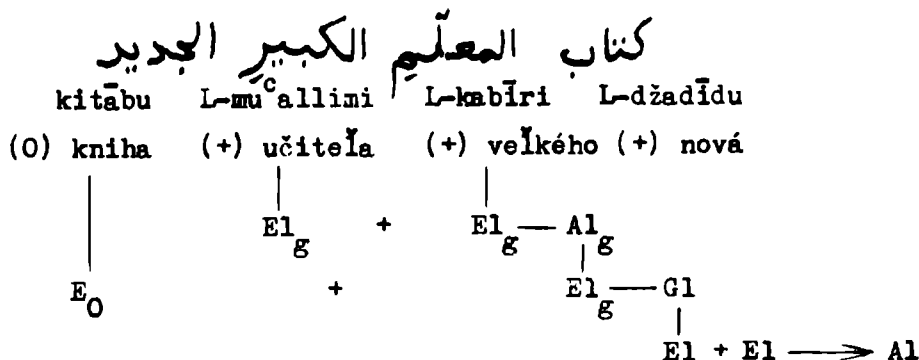
= učiteľova veľká kniha.

Avšak rovnaký slovosled môže byť i v takom prípade, keď A-syntagma stojí v pozícii komponentu Q^2 G-syntagmy (kniha veľkého učiteľa). Zmenu významu tu signalizuje pádová zhoda Q^2 A-syntagmy s Q^2 G-syntagmy, tj. príslušné adjektívum je tiež v genitíve. Napr.:

= kniha veľkého učiteľa.

V zhode s arabskou gramatikou možno vyjadriť atributívnosť i pri oboch komponentoch G-syntagmy. Napr.:

= nová kniha veľkého učiteľa.

Arabský kvetnatý štýl pripúšťa, hoci nie veľmi často, i také zložené spojenia slov, kde sa môže genetívne spojenie opakovať mnohokrát. Je to reťaz mených slov s nulovými operátormi, ktorá sa končí slovom s l-ovým alebo n-ovým operátorom, čím sa G-syntagma uzatvára. V takom prípade treba pozorne sledovať vznik jednotlivých syntagiem, aby sa dal správne určiť charakter výslednej konštrukcie.

Zatiaľčo v A-syntagme závisí určenosť alebo neurčenosť na druhu operátora pri Q_1 , v G-syntagme je daná tým, aký význam rozumieme v Q_1 , ktorý sám osebe má neutrálny nulový operátor. Táto určenosť sa podľa G. M. Gabučiana riadi tým, aký druh menného slova stojí v pozícii Q_1 . Môže ním byť substantívum, adjektívum alebo dejové meno.

G-syntagma so substantívom v pozícii Q_1 je vo vzťahu funkčnej ekvivalencie s menným slovom, ktoré má l-ový operátor (El), ak menné slovo v pozícii Q_2 má tiež l-ový operátor. Keď Q_2 obsahuje n-ový operátor, vtedy je G-syntagma ekvivalentná s menným slovom, ktoré má n-ový operátor (En).

G-syntagma s adjektívom v úlohe Q_1 je vo vzťahu funkčnej ekvivalencie s menným slovom, ktoré má n-ový operátor (En), i keď slovo v pozícii Q_2 si podrží l-ový operátor.

G-syntagma s dejovým menom (arab. *masdar*) v úlohe Q_1 je vo vzťahu funkčnej ekvivalencie s menným slovom s l-ovým operátorom (El). Pritom v pozícii Q_2 môže byť slovo s hociktorým operátorom.

Sémantika masdaru v pozícii Q_1 G-syntagmy sa zhoduje, až na význam času, so sémantikou slovesného základu, ktorý je komponentom P-syntagmy. G-syntagma s masdarom ako Q_1 je preto obsahovo zhodná so slovesnou P-syntagmou, ibaže nevyjadruje časový význam, ktorý je nutnou zložkou každej P-syntagmy. Napr.:

دخل الولد	dachala l-waladu	vošiel (+) chlapec
دخول الولد	duchūlu l-waladi	vstup (+) chlapca
دخل ولد	dachala waladu-N	vošiel (-) chlapec
دخول وليد	duchūlu waladi-N	vstup (-) chlapca

Sémantika masdaru duchūlu (vstup) je v obidvoch prípadoch s *waladi-N* i *L-waladi* identická. Prítomnosť jedného z dvoch operátorov v Q_2 G-syntagmy závisí na známosti alebo neznámosti vykonávateľa činnosti. Nesúvisí teda s vyjadrením určenia alebo neurčenia celého spojenia, ako to bolo v G-syntagmách s nedejovými substantívami.

Z uvedeného rozboru jednotlivých syntagiem vidno, že kategória určenia a neurčenia v arabskom literárnom jazyku je charakterizovaná tromi syntakticky relevantnými sémantickými elementmi — významom určenia (operátor *l*), významom neurčenia (operátor *n*), a významonosnou neprítomnosťou určenia a neurčenia (operátor 0). Prítom každý operátor má najmenej dva príznaky: operátor *l* — určenosť + samostatnosť, operátor *n* — neurčenosť + samostatnosť a operátor 0 — neutrálnosť + závislosť.

Záväznou kombináciou uvedených operátorov vznikajú príslušné syntaktické konštrukcie. Pokiaľ sa niektoré arabské konštrukcie vymykajú z uvedeného systému syntagiem, príčinou je vždy, podľa G. M. Gabučiana, rušivé pôsobenie niektorej z iných kategórií (napr. osoby, pádu ap.), ktorá tlmí fungovanie kategórie určenia.

Okrem syntaktickej relevantnosti kategórie určenia sleduje autor kriticky i pomerne málo známou arabskú lingvistickú teóriu ako celok, ktorá je najprepracovanejšia predovšetkým v oblasti syntaxe. Výsledky konfrontuje s európskymi jazykovednými názormi a smermi. Dochádza k prekvapujúcim záverom najmä pre nás, keď hovorí, že v oblasti aktuálneho vetného členenia na východisko a jadro výpovede, v učení o komunikatívnej funkcii jazyka a v mnohom inom sa dopracovali starí arabskí lingvisti, ktorí vychádzali z poznatkov antickej vedy, k rovnakým výsledkom, k akým dospela napríklad naša pražská škola. Tieto nezávisle dosiahnuté zhodné názory v lingvistickom bádani iba potvrdzujú správnosť vyslovených teórií.

Uvedená monografia je prínosom nielen pre orientalistiku, ale pre lingvistiku vôbec.

CATEGORY OF DETERMINATION IN THE TYPOLOGICAL ASPECT

The category of determination and its function in individual languages belongs to important problems of contemporary world linguistics. G. M. Gabučian called attention to the extraordinary syntactic relevance of this category in contemporary literary Arabic in his excellent work *Teorija artikla i problemy arabskogo sintaksisa*.

When following nominal types of Arabic syntagmas (predicative, attributive or genitival), we can clearly see the importance of determination — indetermination, which always enables, with an equal grouping of words, to create another of the mentioned syntagmas, even the predicative one, because the link-verb is absent in the present tense.

The above-said can be expressed by the following models:

$E_l + E_n \rightarrow P$	<i>'al-kitābu kabīru-N</i>	<i>the book is big</i>
$E_l + E_l \rightarrow A_l$	<i>'al-kitābu L-kabīru</i>	(+) <i>the big book</i>
$E_n + E_n \rightarrow A_n$	<i>kitābu-N kabīru-N</i>	(—) <i>a big book</i>
$E_0 + E_{l_g} \rightarrow G_l$	<i>kitābu L-mu'allimi</i>	(+) <i>the book of the teacher</i>
$E_0 + E_{n_g} \rightarrow G_n$	<i>kitābu mu'allimi-N</i>	(—) <i>the book of a teacher</i>

E_l = element + operator l = the unit with the meaning of determination, E_n = element + operator n = the unit with the meaning of indetermination, E_0 = element + operator 0 = the unit without the expression of determination or indetermination, i.e. without the article, E_{l_g} , E_{n_g} = the determinative or indeterminative units in the genitive, P = predicative syntagma, A = attributive syntagma, G = genitive syntagma, A_l or A_n = (+) or (—) attributive syntagma, G_l or G_n = (+) or (—) genitive syntagma.

In the present tense of the Arabic P -syntagma the link-verb is missing. In the past and future tenses the auxiliary verb *kāna* performs its function and stands before the completed P -syntagma.

present tense:	$O + E_l + E_n \rightarrow P$
past tense:	<i>kāna + E_l + E_n \rightarrow P</i>
future tense:	<i>sajakūnu + E_l + E_n \rightarrow P</i>

The syntagmas can be combined reciprocally. The A -syntagma or even the G -syntagma, which substitutes for the possessive adjective, can stand in the P -syntagma in the position of Q_1 or Q_2 . The possessive adjectives and the possessive pronouns do not occur in Arabic. The A -syntagma can also be the component Q_1 in the G -syntagma (the big book of the teacher). The book (*kitābu*) has the zero-operator in the G -syntagma and the determination or the indetermination is expressed only by the operator of the component Q_2 (of the teacher — *L-mu'allimi* or *mu'allimi-N*), which simultaneously determines the operator for the word *big*. Therefore, in Arabic the A -syntagma in the position Q_1 must split and follow only after the component Q_2 of the G -syntagma.

$E_0 + E_{l_g} + E_l \rightarrow A_l$	<i>kitābu L-mu'allimi L-kabīru</i>	book (+)of the teacher (+)big
$E_0 + E_{n_g} + E_n \rightarrow A_n$	<i>kitābu mu'allimi-N kabīru-N</i>	book (—)of a teacher (—)big

The G -syntagma corresponds semantically with the verbal P -syntagma, when the action noun (*masdar*) is in the position Q_1 (except the expression of the tense).

<i>dachala L-waladu</i>	the boy entered
<i>duchūlu L-waladi</i>	the entering of the boy

The category of determination and indetermination in the Arabic literary language is characterized by three syntactically relevant semantic elements — by the meaning of determination (l -operator), by the meaning of indetermination (n -operator), and by the lack of the determination or indetermination (O -operator). The corresponding syntactic constructions are formed by the obligatory combination of those mentioned operators. Sometimes the negative activity of some of other categories (e.g. person, case etc.) can cause an exceptional deviation from the given system and so to weaken the function of the category of determination.